

4.2 คุณธรรม จริยธรรมและความน่าเชื่อถือของสื่อ

รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คุณธรรม จริยธรรมและความน่าเชื่อถือของสื่อ

ความน่าเชื่อถือของสื่อ

สื่อมีความสำคัญต่อสังคมนับตั้งแต่สื่อได้กำเนิดมา โดยทำหน้าที่ในการให้ข่าว ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงต่อมวลชน ความสำคัญของสื่อได้ปรากฏชัดเจนในประเทศอังกฤษซึ่งมีการแบ่งคนออกเป็น 3 ระดับ คือ ฐานันดรที่ 1 ได้แก่ กษัตริย์ ขุนนาง นักรบ ฐานันดรที่ 2 ได้แก่ บรรพชิต และผู้ทรงศัลยศาสตร์ ฐานันดรที่ 3 ได้แก่ สถาผู้แทนราษฎร ประชาชน และในศตวรรษที่ 18 (ค.ศ.1787) ได้เพิ่มฐานันดรที่ 4 คือ นักหนังสือพิมพ์ ต่อมาหมายรวมถึงสื่อมวลชนอื่นๆ ด้วย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ส่งสารไปยังสาธารณะมาเนิ่นนานนับร้อยๆ ปี แม้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า สื่อมวลชน สื่อใหม่ ได้มาหลอมรวมกันจนเกิดช่องทางการสื่อสารทางออนไลน์ ทำให้บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้แพร่หลายไปถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย การที่สื่อใหม่ได้เกิดมาเป็นคู่ขนานกับสื่อมวลชน ที่เคยเป็นสื่อกระแสหลักและกลายเป็นสื่อดั้งเดิมในปัจจุบัน ด้วยการเติบโตของ เฟซบุ๊ก เพจ ไลน์ เว็บไซต์ ต่างก็เป็นช่องทางการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นของสื่อมวลชน และเป็นช่องทางการสื่อสารของผู้รับสาร (ผู้ชม ผู้ฟัง ผู้อ่าน) ที่เป็นผู้ส่งสารอีกด้วย เพราะผู้ใดก็ตามที่มีสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตอยู่ในมือก็สามารถเป็นสื่อได้ หากแต่ข่าวสารที่สื่อออกมาได้รับความน่าเชื่อถือมาน้อยเพียงใด ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะเป็นสื่อดั้งเดิมหรือสื่อใหม่ต่างต้องการอัตราความนิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อสื่อได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อความน่าเชื่อถือของสื่อมี 3 ปัจจัยประกอบด้วย ปัจจัยด้านความบริบูรณ์ของเนื้อหา ปัจจัยด้านจริยธรรม และด้านกระบวนการผลิต (ชนา ทูมมานนท์ และกฤษณ์ วัฒนาวรงค์, 2555) สอดคล้องกับจตุรงค์ สุขเอียด (สำนักข่าวอิศรา, 2561) บรรณาธิการข่าว 3 มิติ กล่าวว่

“สื่อโซเชียลมีเครื่องมือที่จะออกอากาศได้ แต่ไม่มีครู พอมีกระแสมา ก็จะมีการแชร์ต่อๆ กัน ส่วนสื่อหลักจะทำในเรื่องที่ลึกซึ้งกว่า ต้องมีคนควบคุมกำกับ ต้องใช้วิชาชีพและความน่าเชื่อถือมากกว่า” และไม่ว่าจะอยู่ในแพลตฟอร์มไหนก็ตามจะต้องอยู่ในความรับผิดชอบ เพราะความรับผิดชอบต้องเกิดขึ้นในการทำ สื่อโซเชียลมีเดียจะมีพลังมากขึ้นหากเอาคนที่มีความรู้ จริยธรรมดี ทำด้วยความพออยู่พอกิน สังคมไว้ใจ ก็จะเป็นสื่อเสรีที่มีคุณภาพและมีพลังจากสังคมมากและการที่จะสนับสนุนสื่อหลักก็จะลดลงเพราะจะหันมาใช้โซเชียลมากขึ้น

ส่วนสื่อหลักเองก็จะต้องมีการปรับตัวให้เป็นมืออาชีพจริงๆ ใ้เหนือกว่าสื่อ โซเชียล
ที่ใครก็จะทำตามใจตัวเองได้”

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (2562) กล่าวว่า บทบาทของสื่อมวลชนรูปแบบเดิมก็ยังคงมีความจำเป็น
ในเรื่องของมาตรฐานความเป็นมืออาชีพที่ช่วยบูรณาการสร้างสรรค์สังคม รวมทั้งเป็นผู้กลั่นกรอง
ข่าวสารที่จำเป็นและมีประโยชน์เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษา...
หากจะกล่าวถึงความน่าเชื่อถือระหว่างสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่บนโลกออนไลน์ในกระบวนการ
ทำงานเสนอข้อมูลข่าวสารต่างก็แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เนื่องจากสื่อดั้งเดิมมีกระบวนการกลั่นกรอง
หลายขั้นตอนจนกว่าจะมีความชัดเจนจึงเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน ทำให้มีความน่าเชื่อถือกว่า
ข่าวสารบนโลกออนไลน์...

ความน่าเชื่อถือของสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

- ผู้ส่งสารที่มีความเป็นมืออาชีพ
- สารหรือเนื้อหาที่ถูกต้อง ยุติธรรม ครบถ้วน สมบูรณ์
- กระบวนการผลิตรายการที่มีมาตรฐาน
- คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ
- ผู้ส่งสารที่มีความเป็นมืออาชีพ หมายถึง นักวิทยุกระจายเสียง นักโทรทัศน์ ที่มีความรู้

มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์เกี่ยวกับหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นผู้ประกาศ
ผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าว ผู้สัมภาษณ์ ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบท ฯลฯ โดยสามารถสื่อสารกับผู้ฟัง
ผู้ชมที่มีลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา ต่างกัน ทั้งข่าว
ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง การบริการสาธารณะและการโน้มน้าวใจ ย่อมต้องเป็นผู้ที่มีมาตรฐาน
ของวิชาชีพ เนื่องจากกลุ่มผู้ฟัง ผู้ชมเป้าหมายมีหลายระดับ การเป็นมืออาชีพ จะทำให้เกิดการ
ยอมรับและความน่าเชื่อถือ นำไปสู่การนำเสนอในสิ่งที่ประ โยชน์ต่อสังคม

- สารหรือเนื้อหาที่ถูกต้อง ยุติธรรม ครบถ้วน สมบูรณ์ ความเป็นมืออาชีพของนัก
วิทยุและโทรทัศน์ ย่อมทำให้รายการนั้น ๆ มีคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอข่าว ความรู้ บันเทิง
บริการสาธารณะและการโน้มน้าวใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอข่าวที่เน้นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง
ไม่เอนเอียงไปตามกระแสสังคม สื่อต้องนำเสนอความจริงทุกด้านให้ปรากฏ มิใช่เสนอแต่เพียงด้าน
ที่สื่อต้องการเน้นประเด็นรายการโทรทัศน์บางรายการมิใช่การนำเสนอข่าวรอบด้านแต่กลายเป็น
การพิพากษาคน/เหตุการณ์นั้นๆ ตามมุมมองของตนเอง ดังที่มีผู้วิจารณ์สื่อว่า

ล่าสุดที่เห็นคือกรณีทวงคืนผืนป่าที่ใช้สร้างบ้านพักข้าราชการศาลยุติธรรม
ที่เชียงใหม่ นักข่าวที่ไปทำข่าวจะพยายามสัมภาษณ์ถามกลุ่มคนที่มา
รวมตัวกันไม่กี่คน ซึ่งคำตอบก็แน่นอนอยู่แล้วว่าเป็นอย่างไร ในขณะที่
คนเชียงใหม่ที่เป็นเสียงส่วนใหญ่ไม่เคยมีใคร ไปสอบถามความเห็นเลย

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีคำถามว่าความเห็นของคนกลุ่มเล็กๆ ที่ลือไปสอบถาม
ความเห็นนั้นทำไมจึงกลายเป็นเสียงของคนส่วนใหญ่ทั้งจังหวัดไปได้
คนกลุ่มเล็กๆ ที่มาทำกิจกรรมทวงคืนผืนป่า นั้น เขาก็คงไม่ได้คาดหมาย
ว่าคนทั้งจังหวัดจะเห็นด้วยกับเขา แต่เมื่อพวกเขาไม่เห็นเช่นนี้ เขาก็
มีสิทธิที่จะแสดงความเห็นของพวกเขา แต่ลือไม่ไปถามคนอื่นนอกกลุ่ม
นี้เอง แต่กลับนำเอาความเห็นของคนกลุ่มเล็กไปขยายออกสื่อเสมือน
หนึ่งว่าเป็นความเห็นของคนส่วนใหญ่ทั้งๆ ที่การสอบถามความเห็นนั้น
ไม่ได้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ไม่เป็นการสุ่ม
ตามหลักวิชาการ แต่เอาความเห็นที่ได้มาแสดงผลว่าเป็นความเห็นของ
คนส่วนใหญ่ที่เรียกว่า *generalization* ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง
(เฉลิมพล ไทพายุกร, 2561)

ดังนั้น สารหรือเนื้อหาที่นำเสนอทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์จึงจำเป็นต้อง ถูกต้อง
ยุติธรรม สมบูรณ์และครบถ้วน จึงจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลางและเป็นการทำงาน
ที่มีรากฐานมาจากจริยธรรมของสื่อเอง

- **กระบวนการผลิตรายการที่มีมาตรฐาน** การผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์
ทุกรายการที่มีมาตรฐานนั้น คือ การมีหลักและวิธีการในการผลิต ซึ่งองค์กรจะเป็นผู้รับผิดชอบ
ในส่วนของคุณภาพ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ บุคลากรจะเป็นผู้สร้างสรรค์
และผลิตรายการตามนโยบายขององค์กร แม้ว่าปัจจุบันนี้การผลิตรายการมีความซับซ้อนน้อยลง
ตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า แต่กระบวนการผลิตที่มีขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมการผลิต ขึ้นการบันทึก
รายการและขึ้นการตรวจสอบคุณภาพรายการ ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงมาตรฐานและคุณภาพของ
รายการ จะนำมาซึ่งความนิยมและความน่าเชื่อถือในรายการนั้นๆ

- **คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ** วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ยังได้
รับความนิยม และสามารถออกอากาศบนเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือ ออนไลน์ได้ เท่ากับว่ายังมี
กลุ่มเป้าหมายของตนเอง ความที่เป็นสื่อที่มีความเป็นมืออาชีพ คำนึงถึงเนื้อหาที่ถูกต้อง ยุติธรรม
ครบถ้วน สมบูรณ์ และมีกระบวนการผลิตรายการที่มีมาตรฐาน มีองค์กรและทีมงานที่มีคุณภาพ
ซึ่งรายการจะเผยแพร่สู่มวลชนในหลายกลุ่ม จริยธรรม จรรยาบรรณ จึงเป็นกรอบในการกำกับ
นำเสนอรายการที่เหมาะสม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่ดีงาม ไม่สร้างความขัดแย้ง
ในสังคม ไม่ทำลายสถาบันหลักของชาติ แม้จะเป็นสื่อเชิงธุรกิจย่อมต้องคำนึงถึงความเหมาะสม
ไม่หาประโยชน์ด้านผลกำไรจนเกินควรจากข้อมูลข่าวสาร ความรู้ หรือความบันเทิง การที่วิทยุและ
โทรทัศน์ดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม รายการที่นำเสนอย่อมเป็นประโยชน์
ต่อผู้ฟัง ผู้ชม และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือของตัวเอง

การเป็นสื่อที่เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ทั้งรูปแบบของข่าว บทความ สัมภาษณ์ สทนา หรืออื่นใด หากสื่อสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในเนื้อหาที่เผยแพร่ จะนำมาซึ่งความไว้วางใจจากผู้ฟัง ผู้ชม ผู้อ่าน ความน่าเชื่อถือของสื่อเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพยายางความน่าเชื่อถือจึงต้องเกิดจากตัวสื่อเองสร้างขึ้นมา คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือของตัวเอง

คุณธรรม คือ คุณงามความดีของมนุษย์ที่พึงมีและปฏิบัติ คุณธรรมตามพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ประกอบด้วย

1. **การรักษาความสัตย์** ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. **การรู้จักข่มใจตนเอง** ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น

3. **การอดทน อดกลั้น และอดออม** ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยประการใด

4. **การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต** และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม จริยธรรมมักเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน จริยธรรมคือการทำหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้ผลของการกระทำออกมาในทางที่ดีงาม จริยธรรมจึงเกี่ยวข้องกับคุณธรรมซึ่งหมายถึงคุณภาพจิตฝ่ายดีที่ควบคุมมนุษย์ให้มีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ และศีลธรรมที่เป็นหลักประพฤติปฏิบัติสำหรับบุคคล ในการทำความดีละเว้นความชั่ว

จริยธรรม จึงหมายถึง จิตสำนึก ความรับผิดชอบ คุณธรรม ศีลธรรม ซึ่งเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสำหรับแต่ละบุคคลหรือกลุ่มวิชาชีพที่พึงยึดถือปฏิบัติเพื่อความดีงามและความสงบสุขของสังคม

ส่วน **จรรยาบรรณ** ที่มักใช้ในแวดวงสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ หมายถึงหลักความประพฤติหรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ได้มีการประมวลหรือบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการประพฤติปฏิบัติงานให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของวิชาชีพนั้นๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของการควบคุมกันเอง ทั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณต่างมีหลักการเดียวกัน

สื่อมวลชนเป็นกลุ่มวิชาชีพที่ผลิตผลมีผลกระทบต่อบุคคลและสาธารณชน จึงจำเป็นต้องมีหลักการหรือจริยธรรม/จรรยาบรรณ ในการปฏิบัติงานเพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมต่อสังคมและควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

คุณธรรม จริยธรรมสำคัญอย่างไร

คุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญต่อโลก เพราะเป็นหลักกำกับความประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้สังคม โลกมีความสุข สงบสุข ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ความสำคัญต่อตัวมนุษย์ในการดำรงชีวิต มนุษย์แต่ละคนควรได้รับการอบรม ก่อผลึก เพื่อให้มีความประพฤติดี ทั้งกาย วาจา ใจ และมีศีลธรรมเป็นเครื่องกำกับอันจะทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นไปในแนวทางที่ถูกต้องไม่สร้างความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คุณธรรม จริยธรรมต้องมีการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรมของเด็กนักเรียนเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเข้าสู่วงการวิชาชีพใดย่อมประพฤติชอบปฏิบัติชอบส่งผลดีต่อตนเองและองค์การ

2. ความสำคัญต่อครอบครัว เมื่อจริยธรรมเป็นความพยายามที่จะวางแบบแผน มาตรฐานว่าสิ่งใดถูก/ผิด/ดี/เลว หากบุคคลในครอบครัวขาดการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบุตรหลานอาจมีความประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่ซื่อสัตย์ สุจริต ขาดระเบียบวินัย โกหกพกลม ในอนาคตสังคมและประเทศชาติก็จะพัฒนาไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร

3. ความสำคัญต่อสังคม สังคมจะสงบสุขได้ต้องมีจริยธรรมเป็นตัวกำกับในขั้นต้น มนุษย์ในสังคมมีมากมายหลายอาชีพ การมีจริยธรรมจึงหมายถึง การมีหลักปรัชญา แนวคิด ศีลธรรมเป็นหลักปฏิบัติของตนในสังคมแต่ละสาขาอาชีพ จริยธรรมจึงเปรียบเสมือนกฎของสังคมซึ่งไม่มีบทลงโทษทางกฎหมาย แต่มีการลงโทษทางสังคมโดยสาขาวิชาชีพนั้น เช่น กรณีนักข่าวรับสินบนจากนักการเมือง เมื่อถูกจับได้มีการลงโทษภายในวิชาชีพ นักข่าวนั้นต้องเปลี่ยนอาชีพ เพราะไม่อาจอยู่คู่หน้าคนในวงวิชาชีพเดียวกันได้ การนำผลงานของผู้อื่นมาออกอากาศโดยไม่อ้างอิงเป็นการกระทำที่ผิดทั้งจริยธรรมและกฎหมาย การพุดยุงสร้างความแตกแยกโดยใช้วิทยุและโทรทัศน์เป็นเครื่องมือเป็นการผิดจริยธรรมและกฎหมาย

เพราะเหตุใดสื่อต้องมีคุณธรรม จริยธรรม

ผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ ผู้จัดและผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นกลุ่มนักวิชาชีพที่การปฏิบัติงานอาจส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในแง่บวกและแง่ลบ จึงจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในการกำกับ การปฏิบัติงานเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงของวิชาชีพ

ผลงานของนักวิชาชีพทั้งวิทยุ และโทรทัศน์ เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคมผลงานที่แสดงออกมาถึงการขาดจริยธรรมจะเป็นตัวบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือต่อผู้ฟัง ผู้ชม

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงจิตสำนึก ความรับผิดชอบ คุณธรรม ศีลธรรม ซึ่งเป็นหลักในการปฏิบัติงานที่นักวิชาชีพพึงยึดถือเพื่อความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ

ที่มา : ABC News. <https://youtube.com>

คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อนักวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ดังนี้

1. **ช่วยกำกับสติและรู้ทันโลก** ความสำคัญประการแรกของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คือ เป็นหลักให้กับสติของบุคคลในวิชาชีพต่างๆ สำหรับสื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์ หากศึกษาในรายละเอียดของจรรยาบรรณนักวิทยุและโทรทัศน์ของสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่กล่าวถึง ความรับผิดชอบในการทำงาน การให้เกียรติบุคคลอื่น การยึดความจริงเป็นหลัก การนำเสนอข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ใดก็ตาม หากขาดสติกำกับ คิดเพียงว่ามุ่งความเด่นดัง ความน่าสนใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ความเดือดร้อนของผู้อื่นๆ ผลสะท้อนกลับมาคือ สารนั้นบิดเบือน ไม่ตรงความจริง ขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้เกิดการขาดศรัทธาในกลุ่มวิชาชีพ การมีจริยธรรม จรรยาบรรณ เปรียบเสมือนเครื่องเตือนใจ อันเป็นหลักประกันความประพฤติผู้ทำงานด้านวิทยุกระจายเสียงให้ปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้อง แม้ว่าการทำผิดจะไม่มีกฎหมายลงโทษ แต่ในทางปฏิบัติแล้วผู้กระทำผิดนั้นจะได้รับการลงโทษ โดยสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้าน การดูถูกดูแคลน เป็นต้น หากเป็นผู้มีสติ มีคุณธรรม ศีลธรรม ในระดับสูง วิทยุชนนั้นก็ย่อมจะทนการต่อต้านไม่ได้

2. **เปรียบเสมือนภูมิคุ้มกัน** การปฏิบัติงานใดๆ ก็ตาม หากยึดถือความยุติธรรม ความถูกต้อง ดังที่จริยธรรม จรรยาบรรณได้กำหนดไว้ ย่อมทำให้งานนั้นเป็นที่น่าเชื่อถือ น่าศรัทธา เช่น

การนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์ ต้องมีการนำเสนอข้อมูลทุกด้านในสัดส่วนที่เท่าเทียมกันทุก ๆ ฝ่าย หากมีอำนาจมีดมาแทรกแซง กระแสสังคมย่อมจะยื่นหัตถ์ช่วยเหลือให้พ้นจากการกดขี่ ข่มเหง การยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นการสร้างประโยชน์ให้สังคม หากไม่มีการยึดหลักจริยธรรม จรรยาบรรณไว้อย่างเคร่งครัด ก็อาจถูกอ้างเหตุจากความไม่รับผิดชอบของสื่อมวลชน และต้องยุติการปฏิบัติงานได้

3. เป็นหลักเกื้อหนุนให้สังคมดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง สังคมที่ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง คือสังคมที่ประกอบด้วย บุคคลที่ยึดมั่นในศีลธรรมจรรยา มีค่านิยมที่ดีงาม มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันมิตร มีความโปร่งใสในการดำเนินกิจการต่างๆ ด้าน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารที่ได้ย่อมต้องผ่านการคัดเลือก กลั่นกรอง และเผยแพร่อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิกในสังคมเป็นหลัก อย่างเช่น การเผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับการถูกรางวัลสลากกินแบ่งแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่า สื่อมวลชนย่อมต้องนึกถึงผลกระทบที่จะมีเยาวชนหรือสมาชิกในสังคมที่คิดว่าวิถีทางนี้เป็นวิถีทางที่ถูกต้อง เป็นการปลุกฝังทัศนคติดีงามเกี่ยวกับโชคลาภ ซึ่งไม่ใช่วิถีชีวิตคนปกติทั่วไป การนำเสนอเกี่ยวกับการพยากรณ์ โชคชะตา การนำเสนออิทธิปาฏิหาริย์ เครื่องรางของขลัง การหลอกลวงเกี่ยวกับน้ำยาวิเศษที่รักษาได้สารพัดโรคเหล่านี้ ผู้ดำเนินรายการบางคนก็คิดแต่ประโยชน์ส่วนตัวยอมขายของออกอากาศโดยไม่ละอาย ส่งผลเสียหายโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจกับผู้ฟังที่ยากจน จริยธรรม จรรยาบรรณ ซึ่งมีรากฐานมาจากศีลธรรมก็จะช่วยกำกับให้ผู้คัดเลือกกลั่นกรองสารนี้ ได้ตระหนักว่า สิ่งใดควรเสนอ สิ่งใดไม่ควรเสนอต่อสังคม

4. สร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ รายการบริการสาธารณะด้านการจราจร สวพ. 91 ของสถานีวิทยุ การรายงานข่าวจราจรของ จส.100 รายการประสพทุกข์ของประชาชนทางโทรทัศน์ หรือบริการสาธารณะอื่นใดที่สื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เสนอให้กับสังคม โดยมุ่งหวังความสงบสุขของส่วนรวม การได้ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคมเดียวกัน ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทั้งกายและใจของสมาชิกในสังคมเดียวกัน จัดเป็นการทำความดี ทำตามจริยธรรม จรรยาบรรณ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายว่าจะยังผลให้เกิดความสงบสุขในสังคม ย่อมทำให้นักวิชาชีพซึ่งกระทำคุณงามความดีต่อสังคมจะอยู่ในสถานะที่มีเกียรติ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นผู้นำทางความคิดที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และเป็นแรงจูงใจและแรงเสริมในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณที่ได้มีการกำหนดไว้

5. สร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้สถาบันสื่อมวลชน หากบุคลากรทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์มีการปฏิบัติงานตามหลัก จริยธรรมและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด โดยยึดยืนเคียงข้างความถูกต้องและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ย่อมส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือ มั่นใจ ศรัทธาและได้รับเกียรติจากประชาชน หรือเป็นไอดอลของประชาชน ประชาชนย่อมจะช่วยส่งเสริมเนื้องานและพร้อมที่จะช่วยปกป้องเสรีภาพของสื่อ

6. เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ฟัง การปฏิบัติงานที่อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด ทั้ง ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความมีเสรีภาพ ความมีมารยาท นับเป็นการสะท้อนให้ผู้ฟังได้เรียนรู้และรับรู้ความรับผิดชอบ ความมีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวทางการดำเนินชีวิตไปใช้ได้ สื่อมวลชนมีข้ออาชีพหารายได้แต่เพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณกำกับการทำงานเพื่อให้สังคมดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม

ความสำคัญของจริยธรรม ของนักวิทยุกระจายเสียงและนักวิทยุโทรทัศน์ ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 หมวด 3 การส่งเสริมและควบคุมจริยธรรมแห่งวิชาชีพและการคุ้มครองผู้เสียหายจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน และการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพขององค์กร

ในการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ให้แต่ละองค์กรตามวรรคหนึ่งจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมจริยธรรมขึ้น โดยมีองค์ประกอบและให้คำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

.....
และยังคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากผลของการปฏิบัติงานใน

มาตรา ๔๐ ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศเป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการส่งเรื่องพร้อมความเห็นของคณะกรรมการให้องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา ๓๕ เพื่อให้ดำเนินการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว และให้คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินการขององค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา ๓๕ เมื่อองค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา ๓๕ ได้แจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบแล้วให้แจ้งผู้ร้องเรียนทราบผลการดำเนินการ โดยเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้จัดทำคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Ethical Guideline and Self-regulation for Broadcasting) โดยมีความเห็นว่า ปัญหาด้านจริยธรรมจรรยาบรรณของสื่อมวลชนในประเทศไทย ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบการ นักวิชาการ องค์กรวิชาชีพ ผู้บริโภคสื่อในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้ง สำนักงาน กสทช. ในฐานะองค์กรกำกับดูแลต่างให้ความสำคัญ เพราะเกิดผลกระทบต่อสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้ง ผลกระทบต่อสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ของประเทศ สำนักงาน กสทช. จึงสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาเนื้อหาของคู่มือจริยธรรมสื่อมวลชนในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยมอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมประชุมสัมมนาในภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือและภาคใต้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากเวทีต่างๆ มาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ขึ้นมา โดยคำนึงถึงการคุ้มครองการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชนและการคุ้มครองผู้บริโภค จากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพขององค์กร (สำนักงาน กสทช, 2557 : น.3)

จริยธรรมของนักวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย

จริยธรรมของนักวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย ในคำรณนี้จะยกตัวอย่างของสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวและวิทยุโทรทัศน์ไทยและคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ดังนี้

จริยธรรมของนักวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ที่ได้ประมวลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 คือ จรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ ของสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

1. จรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ (พ.ศ. 2538) โดยสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

จรรยาบรรณ (Code of Ethics) หมายถึง หลักจริยธรรมที่ได้ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ในประเทศไทยมีการกำหนดจรรยาบรรณของผู้จัดรายการและผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ไว้เป็นลายลักษณ์

อักษรในประมวลจรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ โดยสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

จรรยาบรรณของผู้จัดรายการและผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ สามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

จรรยาบรรณวิชาชีพฉบับนี้มีทั้งหมด 5 หมวด ดังนี้

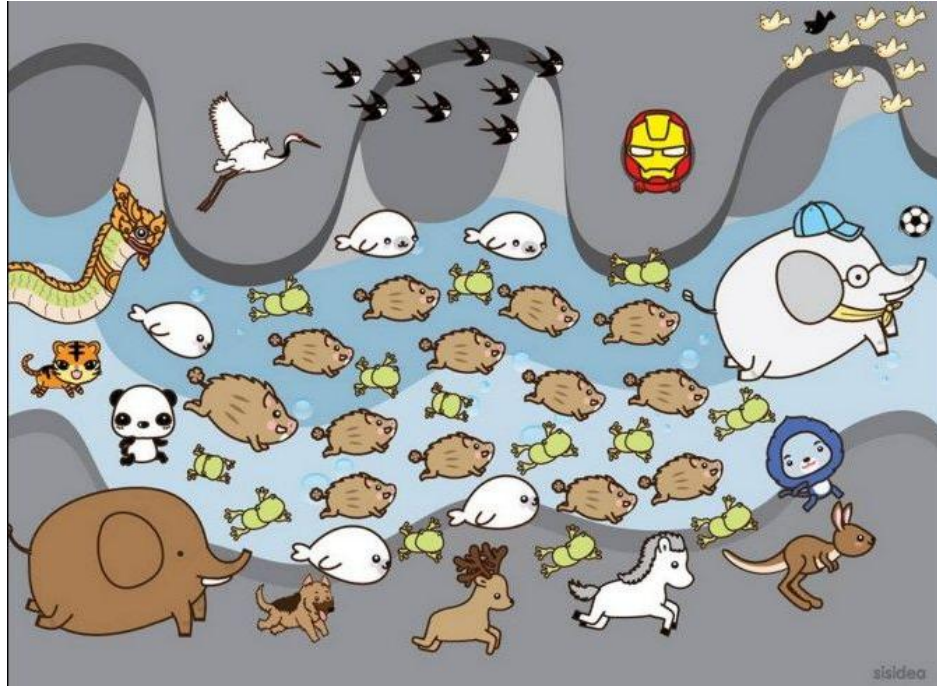
หมวดที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมา ความหมาย คำจำกัดความที่เกี่ยวข้อง

หมวดที่ 2 จรรยาบรรณในการเสนอข่าว รวมทั้ง ทีมงาน ผู้จัดและผู้ผลิตรายการข่าว วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ด้วยว่า ต้องเสนอข่าวให้ถูกต้องไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือกระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่นำเสนอข่าวที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ไม่เสนอข่าวไร้สาระ

หมวดที่ 3 จรรยาบรรณในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ ในหมวดนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตรายการและผู้ดำเนินรายการ นั่นคือ ในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์จะต้องทำด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ภายใต้กรอบของกฎหมาย และกระทำอย่างเปิดเผยไม่วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีอคติ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นด้วยความสุภาพและให้เกียรติผู้อื่น

หมวดที่ 4 จรรยาบรรณในการประกาศโฆษณา ผู้จัดและผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงความถูกต้องของข้อมูลในการโฆษณาสินค้าและบริการ รวมทั้งคุณภาพของสินค้าและบริการ ไม่โฆษณาสินค้าที่หลอกลวง หรือคำกำไรเกินควรต้องมีความเป็นกลาง การโฆษณาต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนดไว้

หมวดที่ 5 ความประพฤติ จรรยาบรรณหมวดนี้กำหนดให้ผู้จัดและผู้ผลิตรายการ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ต้องมีความประพฤติสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เก้อก๊กลึ้วกับความจริง ไม่อ้างความเป็นนักวิชาชีพเพื่อหาประโยชน์ใส่ตน ซื่อสัตย์ รักษาระเบียบวินัย ไม่สร้างความเสื่อมเสียให้กับสถาบัน

ที่มา : เพจ SISIDEA

2. กรอบจริยธรรมขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท)

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นองค์การสื่อสาธารณะ ด้านวิทยุและโทรทัศน์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดกรอบจริยธรรม 10 ประการ ดังนี้

- หลักความถูกต้อง เที่ยงตรง
- หลักความไม่ลำเอียง
- หลักความเป็นธรรม อีสรภาพและเสรีภาพ
- หลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิส่วนบุคคล
- หลักการเสนอเหตุร้ายแรงที่กระทบกระเทือนจิตใจ
- หลักการเสนอรายการสำหรับเด็กและเยาวชน
- หลักปฏิบัติสำหรับหน้าออนไลน์
- หลักการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาการเมืองและนโยบายสาธารณะ
- หลักการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาสงครามและการก่อการร้าย
- หลักการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาด้านศาสนา

หลักความ ถูกต้อง เที่ยงตรง ผู้ชม ผู้ฟังจะให้ความเชื่อถือศรัทธาต่อสถาบันสื่อมวลชน ก็ต่อเมื่อสถาบันนั้นผ่านการพิสูจน์แล้วว่ายึดหลักการสำคัญประการแรกสุด คือ ความถูกต้อง

เที่ยงตรงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ไม่บิดเบือนแต่งเติม รายงานหรือรายการที่ออกอากาศ ต้องมาจากแหล่งข่าวที่รู้เห็นเหตุการณ์จริงและอยู่ในฐานะที่พูดถึงเรื่องราวนั้นได้อย่างมีน้ำหนัก (Authority) โดยมีหลักฐานสนับสนุนจริง การรายงานหรือนำเสนอต้องเปิดเผย ตรงไปตรงมา อะไรที่ไม่รู้ก็ต้องบอกว่าไม่รู้ ต้องหลีกเลี่ยงการคาดเดา การเร่งรีบชิงตัดหน้าในการเสนอข่าว โดยปราศจากการตรวจสอบ มักจะสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงในเวลาต่อมา เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏออกมาภายหลัง อันเป็นการบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือ

หลักความไม่ลำเอียง ภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในฐานะเป็นสื่อมวลชนคุณภาพ คือเพื่อสาธารณะต้องเสนอรายงานข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน อย่างครอบคลุมรอบด้านโดยไม่เข้าข้างฝ่ายใด ทั้งภายในและต่างประเทศทั่วโลก เพื่อเกื้อหนุนการอภิปรายโต้เถียงโดยรู้เท่าทันความจริง (informed debate) และต้องยุติธรรมเสมอหน้ากัน นอกจากนี้สื่อเพื่อสาธารณะต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการอธิบายประเด็นข่าวที่อื้อฉาว ซับซ้อน อย่างเที่ยงตรงต่อข้อเท็จจริง ไม่เลือกฝ่าย ไม่เกื้อกูลต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทั้งในการรายงานข่าวหรือการจัดทำรายการ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ นักข่าวและทีมงานต้องไม่แสดง หรือ สอดแทรกความคิดเห็นของตนเอง ในการรายงานข่าวหรือรายงานเหตุการณ์ปัจจุบันหรือในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

หลักความเป็นธรรม อิศรภาพ และ เสรีภาพ มีความมุ่งมั่นให้ความเป็นธรรมเสมอหน้ากัน ต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว ต่อผู้ที่เข้าร่วมในรายการ ต่อผู้ที่มาให้ความเห็น ทักษะ และต่อผู้ชมผู้ฟังทางบ้าน ต้องเปิดเผยตรงไปตรงมา ชื่อตรงต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว ผู้ให้ข่าว ผู้เข้าร่วมรายการ ผู้มาให้ความเห็น ทักษะ รวมทั้งผู้ชมผู้ฟัง

หลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ สิทธิส่วนบุคคล ถือเป็นธรรมเนียมที่ผู้ผลิต รายการสื่อสาธารณะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นเสียแต่ ความจำเป็นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของมหาชนส่วนใหญ่ ผู้ปฏิบัติงานต้องปฏิบัติตามหลักการนี้ ในการเสาะแสวงหาข่าว หาข้อมูล หรือในการสอบสวนสืบสวน ตามแนววิธีการรวบรวมหลักฐาน เพื่อทำรายงานข่าว อันเป็นสิทธิของสื่อมวลชนตามหลักการเสรีภาพในการแสดงออกและเป็นสิทธิ ในการรับรู้ของมหาชน แต่ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิส่วนบุคคล ทั้งให้ความเป็นธรรม เสมอหน้าต่อผู้ตกเป็นข่าวทุกคน หลักการทำข่าวอาชญากรรม การรายงานข่าวอาชญากรรมหรือ พฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณชน นักข่าว และทีมงานจะต้องรายงานข้อเท็จจริงพร้อมด้วยบริบท อันเป็นภาพกว้างของข่าวนั้นด้วย จะต้องไม่สร้างความตื่นตระหนกต่อประชาชนอย่างเกินกว่าเหตุ โดยสร้างความรู้สึกที่ทุกคนจะกลายเป็นเหยื่อของอาชญากรรมนั้นกันไปหมดไม่รายงานข่าวที่สอดใส่ข้อมูลหรือเนื้อหาที่จะช่วยผู้ให้มีการประกอบอาชญากรรม ต้องระมัดระวังไม่ให้ส่อไปในทาง เข้าไปแทรกแซงการไต่สวน และ กระบวนการยุติธรรม

หลักการเสนอเหตุร้ายแรง ที่กระทบกระเทือนจิตใจ ภารกิจของสื่อมวลชนคือมุ่งสะท้อน ภาพความเป็นจริงรอบตัว รอบโลก ซึ่งบางครั้งสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ในโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้น

ตามธรรมชาติหรือเป็นฝีมือมนุษย์ เป็นเรื่องที่ไม่น่าดูไม่น่าฟัง ดังนั้นในการสะท้อนภาพความเป็นจริงดังกล่าว ผู้ผลิตรายการหรือช่างภาพจะต้องขังน้ำหนักระหว่าง สิทธิในการแสดงออก สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร และหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องปกป้องผู้ที่อ่อนแอกว่า ต้องตระหนักถึงความอ่อนไหวของผู้ชมผู้ฟังบางกลุ่ม โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชน ต้องระมัดระวัง การนำเสนอเนื้อหาภาพ เสียง ที่อาจชักจูงผู้ชมผู้ฟังที่เป็นเด็กและเยาวชนไปในทางที่ผิด

หลักการเสนอรายการสำหรับเด็ก และ เยาวชน ต้องให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชน ในฐานะเป็นกลุ่มผู้ชมผู้ฟังกลุ่มใหญ่ และต้องถือเป็นภารกิจหลักที่จะต้องจัดทำรายการที่มีเนื้อหาสาระทำทลายความคิดของเด็กและเยาวชน รายการที่มีลักษณะให้การศึกษาที่กระตุ้นการเรียนรู้ อย่างสนุกสนาน รายการที่ป้อนข้อมูลข่าวสารให้เด็กและเยาวชนเพื่อให้เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว นอกจากนี้ต้องเปิดช่องทางให้เด็กและเยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับทางสถานี ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมรายการ ในฐานะผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้ร่วมตอบปัญหา ในฐานะผู้ร่วมผลิตรายการ เช่น หักเป็นนักแสดง หักเป็นนักจัดรายการ รวมไปถึงการสื่อสารโต้ตอบทางออนไลน์ซึ่งทางสถานีได้จัดหน้าไว้เพื่อการศึกษา เพื่อการทบทวนบทเนื้อหาวิชาต่างๆ ในทุกระดับ และรูปแบบการศึกษา คือ ทั้งในระบบ โรงเรียน นอกกระบบ โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ในการดำเนินชีวิต โดยสถานีต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษา และการสนับสนุน การศึกษาในระบบ และ นอกกระบบโรงเรียน

หลักปฏิบัติสำหรับหน้าออนไลน์ ถือเป็นภารกิจอย่างหนึ่งที่ต้องเปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ที่มีส่วนช่วยอย่างมากในการศึกษา แต่ก็มีโทษอนันต์ถ้าหลงใช้ในทางที่ผิดการปกป้องคุ้มครองเด็กเยาวชนไม่ให้หลงไปในทางที่ผิดเป็นภาระร่วมกันของทางสถานี ของพ่อแม่ผู้ปกครองและของเยาวชนด้วย

หลักการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาการเมืองและนโยบายสาธารณะ สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ต้องเป็นหน่วยงานที่ปลอดจากการเมือง เป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด รายงานข่าว พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง อย่างสมดุล ให้พื้นที่แก่กลุ่มความคิด ความเชื่อทางการเมืองที่แตกต่าง เสนอข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และเปิดโอกาสให้พรรคฝ่ายค้านไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มีโอกาสแสดงทัศนะ ในวาระ และสัดส่วนที่สมน้ำสมเนื้อ

หลักการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาสงครามและการก่อการร้าย ต้องสร้างความมั่นใจให้ผู้ชมผู้ฟังว่า ผู้ปฏิบัติงานรายงานตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพียงตรงเชื่อถือได้ ต้องระลึกว่า สาระสำคัญที่จะทำให้ผู้ชมผู้ฟัง เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น คือ การแจกแจงบริบท ภูมิหลังของ เหตุการณ์ และ การวิเคราะห์ที่ไม่เข้าข้างฝ่ายใด ด้วยการสะท้อนความคิดเห็นหลากหลาย ในการ รายงานเหตุการณ์รุนแรง ความเสี่ยงภัย ความสูญเสียทางเลือดเนื้อ บาดแผลความเจ็บปวด และความทุกข์ทรมาน ต้องระมัดระวัง และคำนึงถึงอารมณ์และขวัญของผู้ชมผู้ฟัง โดยเฉพาะ ผู้ชมผู้ฟัง ที่มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักต้องล้มตาย หรือตกอยู่ในสภาพทุกข์ร้อนเจ็บปวด

หลักการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาด้านศาสนา สื่อมวลชนต้องเคารพในสิทธิมนุษยชน
ขั้นพื้นฐาน และ เสรีภาพของบุคคล ในการนับถือศาสนา การประกอบพิธีการศาสนาและการ
เผยแพร่คำสั่งสอนทางศาสนา การรายงานข่าวหรือทำรายการต้องไม่ส่อไปในทางลบหู่ความ
เชื่อถือศรัทธาของบุคคล แต่ขณะเดียวกันก็ต้องปกป้องผู้อ่อนแอที่อาจจะตกเป็นเหยื่อของการ
ล่อลวง การรายงาน หรือกล่าวถึงความเชื่อถือและการประกอบศาสนกิจของศาสนาใหญ่ๆ ของโลก
ต้องกระทำด้วยความเที่ยงตรง ปราศจากอคติไม่บิดเบือน หรือกีดกัน การแสดงทัศนคติและความ
เชื่อถือศรัทธาทางศาสนาของบุคคล ต้องตระหนักในความอ่อนไหวของผู้ที่มีความเชื่อถือศรัทธา
การรายงาน หรือ กล่าวถึงสัญลักษณ์ ชื่อ ภาพลักษณ์ จาริต พิธีกรรม ประวัตินิ จาริก ภาษา วัตถุ
โบราณของศาสนาต่างๆ ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งการใช้ภาษา เสียง หรือภาพ ต้องเคารพ
ต่อวันสำคัญทางศาสนา รวมถึงการประกอบพิธีกรรม การบูชา การปฏิบัติธรรม หรือธรรมเนียม
ประเพณีในวันดังกล่าว

3. จริยธรรมแห่งวิชาชีพของสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2555

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยได้มีระเบียบว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสมาชิ
กสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2555 (แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2555) โดยมี
สาระสำคัญในข้อ 3 จริยธรรมแห่งวิชาชีพ ที่สมาชิกรวมทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติ โดยมีคณะกรรมการ
จริยธรรมวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์เป็นผู้กำกับดูแลสมาชิกรวม ดังนี้

- (1) นำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์สาธารณะด้วยความถูกต้อง
ครบถ้วน เป็นธรรม
- (2) เคารพสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง
ในข่าว
- (3) มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพสื่อมวลชนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- (4) ปกป้องและปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม
- (5) ให้ความเป็นธรรมต่อผู้ตกเป็นข่าว หากนำเสนอข้อมูลผิดพลาดต้องดำเนินการแก้ไข
โดยทันที พร้อมขอภัยในความผิดพลาดดังกล่าว
- (6) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
- (7) ไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพหรือความสามัคคีของเพื่อน
ร่วมวิชาชีพ

สาระสำคัญของจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสมาคมนักข่าวประกอบด้วยส่วนของนักวิชาชีพ
ต้องยึดหลักความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นธรรมของข่าวสาร ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน มีความ
ซื่อสัตย์สุจริตโดยอยู่บนเสรีภาพและความคิดเห็นของการเสนอข่าวและต้องเคารพในศักดิ์ศรีความ

เป็นมนุษย์สิทธิส่วนบุคคลของผู้เกี่ยวข้องในข่าวรวมทั้งให้ความเป็นธรรมและปกป้องแหล่งข่าวด้วย

4. คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทรัพยากรการสื่อสาร ทั้งในด้านการผูกขาดคลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศไทยและอื่นๆ การมีพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 โดยคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เป็นฝ่ายบริหารและมีสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานธุรการของ กสทช. เป็นองค์กรรับผิดชอบ ก่อให้เกิดการจัดทำคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และประกาศใช้ใน พ.ศ. 2557 โดยการจัดทำมาตรฐานจริยธรรมในคู่มือนี้ คำนึงถึงการคุ้มครองการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน และการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพขององค์กร

คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Ethical Guideline and Self-regulation for Broadcasting) ได้กล่าวถึง จริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ไว้ 8 หลักการ ดังนี้ (สำนักงาน กสทช. 2557, น. 17)

- 1) ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เที่ยงตรง ครบถ้วน สมดุล และเป็นธรรม
- 2) สิทธิมนุษยชน สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง ข้อมูลส่วนตัว
- 3) ความอิสระทางวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคม ผลกระทบต่อผู้บริโภค
- 4) เคารพในลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา
- 5) ส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ เพื่อสร้างสรรค์สังคม ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) ปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ
- 7) การให้พื้นที่สาธารณะ ข่าวสารสาธารณะ ในเหตุการณ์สาธารณะที่สำคัญ
- 8) การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง

1) ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เทียงตรง ครบถ้วน สมดุลและเป็นธรรม ในการนำเสนอ ข่าวสาร การรายงานข่าวต้องเสนอตามข้อเท็จจริง มีความถูกต้อง เทียงธรรม การนำเสนอข่าวหรือ ความรู้ต้องตรวจสอบทุกแหล่งข้อมูลให้รอบคอบ ไม่สร้างความเข้าใจผิด สร้างความแตกแยกหรือ ความตื่นตระหนกจนเกินเหตุต่อผู้ฟัง อย่างเช่น การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพายุเข้าไทยต่างๆ ที่ ประชาชนในภาคอีสานประสบอุทกภัย

2) สิทธิมนุษยชน สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนตัว การนำเสนอเรื่องใด ๆ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ต้องไม่เหยียดหยาม ไม่พาดจาเสียดสี หรือนำเสนอ ภาพที่แสดงถึงการเหยียดชนชั้น หรือการเลือกปฏิบัติกับผู้ที่แตกต่างด้านถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ สุขภาพ ฐานะของบุคคล รายได้ การศึกษาและความคิดเห็นทาง การเมือง ที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยการพาดจาเสียดสีของความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

3) ความเป็นอิสระทางวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและผลกระทบต่อผู้บริโภค นักวิทยุและโทรทัศน์ต้องไม่ให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนในด้านต่างๆ เช่น การเมือง การเลือกตั้ง ธุรกิจโฆษณา เป็นต้น มาแทรกแซงก่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ที่เกิดผลกระทบต่อ ผู้ฟัง ผู้ชม ไม่ควรอยู่ได้ผลประโยชน์ใด ความเป็นนักวิชาชีพจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาอย่าง ตรงไปตรงมาไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาที่เป็นเท็จหรือเกินความเป็นจริง ข้อความที่ก่อให้เกิดความ เข้าใจผิดในสาระสำคัญหรือก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน สินค้าหรือบริการที่ไม่เหมาะสม ผิดกฎหมาย ไม่ใช่ภาษาโอ้อวด อวดอ้างคุณภาพเป็นการหลอกลวงผู้ฟัง ผู้ชม

4) เคารพในลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา นักวิทยุและโทรทัศน์ มีบทบาทให้การให้ ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงและการบริการสาธารณะด้วยการสื่อสารทั้งในรูปแบบให้ข้อมูล โดยตรงหรือการโน้มน้าวใจ จึงจำเป็นต้องมีแหล่งข้อมูลที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทาง ปัญญา เช่น บทความ ตำรา ผลงานของบุคคลที่ได้สร้างสรรค์เป็นชิ้นงาน เป็นต้น จึงต้องมีการ อ้างอิงมิใช่คัดลอกแล้วนำเสนอเหมือนเป็นงานของตนเอง ซึ่งเป็นการทำผิดกฎหมายตาม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้

5) ส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ เพื่อ สร้างสรรค์สังคมตลอดจนสร้างค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาถิ่น ความเป็นชาติแสดงออกได้โดย วัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี การถ่ายทอดมรดกทาง วัฒนธรรม เป็นการให้การศึกษาสำหรับคนรุ่นต่อไป นักวิทยุและโทรทัศน์จะช่วยสื่อสาร ศิลปวัฒนธรรมของทุกท้องถิ่นให้ผู้ฟังได้ทราบ เรียนรู้ เกิดความภาคภูมิใจและปลุกฝังความดีงามใน วิถีปฏิบัติที่ถูกต้องของความเป็นชาติต่อไป โดยไม่ละเลยกลุ่มผู้ฟังกลุ่มใดทั้งผู้พิการและคนด้อย โอกาส

6) ปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ ควรระมัดระวังเกี่ยวกับเนื้อหาของความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมาย ศีลธรรม ค่านิยมที่ผิดทางเพศ อบายมุขหรือภาษาที่หยาบคาย ไม่นำเด็กและเยาวชนที่พิการ ด้อยโอกาสมาเป็นประโยชน์ในรายการ เช่น ข่าวสัมภาษณ์ สันทนาการ เป็นต้น

7) การให้พื้นที่สาธารณะ ข่าวสารสาธารณะในเหตุการณ์สาธารณะที่สำคัญ ควรให้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย ผู้ฟัง ผู้ชมสามารถแลกเปลี่ยน พูดคุย ถกเถียงประเด็นข่าวที่สำคัญได้ ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับประเด็นสาธารณะ การตรวจสอบแหล่งข้อมูลอย่างรอบคอบ การคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น มีการใช้ภาษาที่สุภาพ มีความเป็นเหตุเป็นผล ไม่ใช่พูดเพื่อทำร้ายหรือระบายอารมณ์ หรือเข้าข้างใคร

8) การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง นักข่าวหรือผู้ดำเนินรายการบางคน อาจเป็นต้นเหตุสำคัญในการสร้างความขัดแย้งของสังคมได้ ทั้งในความขัดแย้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชนชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ความคิด ความเชื่อ พิธีกรรมด้วยการใช้ภาษาสุภาพ ไม่แสดงความเห็นโดยปราศจากจากความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ ไม่พูดให้ร้ายและสร้างความเกลียดชังให้แก่ใครๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งตามมาได้

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างจากคู่มือจริยธรรมของสำนักงาน กสทช. ในหลักการ 8 การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง ซึ่งกำลังเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมไทยของทุกเพศทุกวัยทุกระดับการศึกษาและเป็นเหตุแห่งความร้ายแรงในสังคมไทย

การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง (hated communication) หรือ วาจาแห่งความเกลียดชัง คือ ปัญหาหนึ่งที่สื่อมวลชนอาจพลอยมีส่วนในการร่วมสร้างความแตกแยกของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชนชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ หรือความคิด ความเชื่อของกลุ่มคนต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การแบ่งแยก การแตกแยก หรือการปฏิเสธการมีอยู่ของผู้อื่น และอาจนำไปสู่การสร้างความเกลียดชังของผู้คนในชาติจนนำไปสู่ความรุนแรงขั้นจลาจล สงคราม หรือการฆ่าฟันกันได้

การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง คือ การแสดงออกต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมีฐานอคติเกี่ยวกับเชื้อชาติ ชนชั้น ความผิดแผกทางเพศ สถานที่เกิด อุดมการณ์ทางการเมือง กลุ่มวัฒนธรรม ศาสนา หรือคุณลักษณะอื่นใดที่นำไปสู่การแบ่งแยกได้

เนื้อหาที่ถือว่าเป็นวาจาแห่งความเกลียดชัง คือ

(1) การด่า บริภาษ ด้วยการใช้ภาษาหยาบคาย รุนแรง ถูกเหยียดหยาม

(2) การสร้างความเข้าใจผิด การโน้มน้าวใจชักจูงให้เชื่อถือด้วยข้อมูลผิด หรืออคติ

ส่วนตัว

- (3) การนิยามคนอื่นในเชิงลดคุณค่า ทำให้มีความหมายเชิงลบ กลายเป็นตัวตลก ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น
- (4) การสื่อสารที่สร้างความรู้สึกรังเกียจแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แบ่งพวกเขาพวกเราแยกออกชัดเจน ไม่ใช่พวกเดียวกัน
- (5) การสื่อความหมายปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน การกีดกันออกจากสังคม
- (6) การตีตราประทับภาพเหมารวมตายตัวในเชิงลบ
- (7) การยุยงปลุกปั่น ปลุกระดมให้ผู้อื่นร่วมเกลียดชัง สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงกับผู้ที่เห็นต่าง
- (8) การระดมกำลังไล่ล่า ชุ่คุกคาม การลงทัณฑ์ทางสังคม รุมประณามอย่างรุนแรง ด้วยกลุ่มบุคคล การเนรเทศ หรือนำไปสู่การประกาศเช่นฆ่า

แนวปฏิบัติ

8.1 นักข่าว พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ใช้ภาษาสุภาพและเหมาะสมในการนำเสนอข่าว หรือรายการเกี่ยวกับข่าว ต้องไม่แสดงความเห็นต่อท้ายข่าว และหลีกเลี่ยงการปล่อยเสียงสัมภาษณ์แหล่งข่าว และการให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาในรายการ โดยวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสารสร้างความเกลียดชังในรายการข่าว หรือเพื่อสร้างความเข้าใจผิด และยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังต่อกลุ่มเป้าหมาย

ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร คัดกรอง ไม่นำเสนอภาพและเสียงที่ส่งไปทางยุยงปลุกปั่นบุคคลหรือคณะบุคคลให้กระทำผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น ๆ

แนวปฏิบัติในหลักการ 8 นี้ มีทั้งหมด 9 ข้อ ผู้สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. <https://www.nbtc.go.th>

ที่มา : google.com (2019)

จริยธรรมของนักวิทยุและโทรทัศน์ระดับสากล

ในระดับสากล บรรษัทการกระจายเสียงแห่งสหราชอาณาจักร (British Broadcasting Corporation : BBC) ซึ่งเป็นต้นแบบของสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ของโลก ได้มีหลักการการทำงานหรือจริยธรรมไว้กำกับผู้ปฏิบัติงานให้ทำหน้าที่อย่างถูกต้อง มีความรับผิดชอบ มีเหตุมีผล ไม่ก่อให้เกิดสิ่งที่เลวร้ายแก่สังคม ได้แก่

- ความเที่ยงธรรม
- ความถูกต้อง
- ความยุติธรรม
- เคารพความเป็นส่วนตัว
- รสนิยมดี
- หลีกเลี่ยงความรุนแรง
- คำนึงถึงพฤติกรรมเลียนแบบและต่อต้านสังคมที่อาจเกิดขึ้น
- คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย
- ปราศจากอิทธิพลทางการค้า

ความเที่ยงธรรม หลักการสำคัญของบีบีซี คือ ความเที่ยงธรรม ยึดมั่นความจริง เสนอความคิดเห็นที่มีความสำคัญอย่างเสมอหน้ากัน บีบีซี ยึดถือความเที่ยงธรรมเป็นแก่นของจริยธรรม และทุกรายการจะต้องยึดแก่นนี้เป็นหลักสำคัญโดยนำเสนอให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบของรายการด้วย บีบีซี ได้กำหนดความเที่ยงธรรมไว้ทั้งรายการประเภทข้อเท็จจริง รายการที่เสนอความคิดเห็นส่วนตัว รายการชุดที่นำเสนอความคิดเห็นจากมุมมองอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะ

ความถูกต้อง ผู้ปฏิบัติงานต้องรายงานให้ถูกต้อง การค้นคว้าหาข้อมูลสำหรับรายการต้องละเอียดรอบคอบ ถี่ถ้วน มีการตรวจสอบข้อมูลหลายๆ ครั้ง ฟังคำแนะนำเพื่อความมั่นใจ การหาข้อมูลควรหาจากต้นตอ การผลิตรายการจะไม่ยึดจากข้อมูลเพียงแหล่งเดียว หากมีความผิดพลาดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต้องยอมรับและแก้ไขความผิดพลาดอย่างตรงไปตรงมา มีการใช้ภาษาให้ถูกต้อง หลีกเลี่ยงการพูดเกินความจริง ระวังระวังการเลือกใช้ถ้อยคำ เพราะอาจตีความหมายได้หลายแบบ ตัวเลขสถิติที่นำมาใช้ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอและไม่ควรนำสถิติมาใช้มากเกินไป ระบุที่มาของสถิติทุกครั้งเพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเชื่อข้อมูลนั้นขนาดไหน ที่สำคัญผู้ผลิตรายการต้องตรวจสอบรายการที่บันทึกล่วงหน้าและรายการที่นำมาออกอากาศซ้ำเพื่อให้มั่นใจว่ารายการจะไม่ลำเอียงและข้อมูลถูกต้อง

ความยุติธรรม รายการของบีบีซี ควรคำนึงถึงความเป็นธรรม เปิดเผย ตรงไปตรงมา ถือเป็นผลประโยชน์ทั้งตัวรายการ ผู้ร่วมรายการ ผู้ฟัง ควรปฏิบัติต่อผู้ร่วมรายการด้วยความซื่อตรง และเคารพไม่ว่าผู้ร่วมรายการจะเป็นใครก็ตามต้องเปิดเผยเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของรายการที่แท้จริงให้ผู้ร่วมรายการได้ทราบ ยกเว้นบางกรณีที่จำเป็นจริงๆ นอกจากนี้แล้วต้องให้เกียรติผู้ร่วมรายการและตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร่วมรายการว่าถูกต้องและเหมาะสมกับรายการ

เคารพความเป็นส่วนตัว บีบีซีต้องเคารพความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล และต้องระลึกลูกอยู่เสมอว่า หากจะละเมิดความเป็นส่วนตัวจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น ยกเว้นการปกป้องความเป็นส่วนตัวนำไปสู่เรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม หรือบุคคลนั้นมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมหรือมีพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงประสงค์

นอกจากนี้แล้ว การเข้าถึงตัวบุคคลโดยดูโจม “door stepping” ด้วยการบันทึกเทปของแหล่งข่าวโดยไม่ได้บอกล่วงหน้าไม่ควรกระทำ ควรเป็นทางเลือกสุดท้ายและใช้วิธีนี้กับการสืบข่าวอาชญากรรมและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมหรือบุคคลที่ปฏิเสธไม่ยอมให้สัมภาษณ์หลายครั้งโดยไม่มีเหตุผลที่สมควร

รสนิยมดี บีบีซีมีข้อกำหนดไว้ว่า จะไม่ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาที่บ่งถึงรสนิยมไม่ดีงาม หรือเรื่องที่ลบลู่หรือ เรื่องที่ชั่วร้ายให้เกิดอาชญากรรม ความไม่สงบ ผู้จัดรายการต้องไตร่ตรองว่าการพูดของบุคคลทั้งหลายนั้นจะเกิดปัญหาหรือไม่ ต้องอธิบายและประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบเพื่อป้องกันความผิดพลาดและผู้ดำเนินรายการสดต้องรู้วิธีการแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า

ในยามคับขันได้ รายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องต้องคัดกรองคำพูด ถ้อยคำ เรื่องที่จะพูดให้เหมาะสม ไม่พูดต่อเสียด หรือโน้มน้าวชักจูงใจสร้างความขุ่นแค้น

นอกจากนี้แล้วบีบีซี ยังกำหนดหลักการรายงานเหตุการณ์ที่น่าสลดใจที่ต้องทำอย่างระมัดระวังและอาจต้องเปลี่ยนผังรายการ เพื่อไม่ให้สร้างความไม่พอใจแก่คนหมู่มาก ในรายการทั่วไปไม่ควรใช้ภาษาที่รุนแรง ภาษาไม่สุภาพ ไม่ใช่คำสบถเกี่ยวกับเพศ คนพิการและไม่ควรยกเอาเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา อายุ ความพิการหรือเรื่องเพศมาทำเป็นเรื่องตลก

หลีกเลี่ยงความรุนแรง ผู้จัดและผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึง ความสมเหตุสมผลของความรุนแรง ในเนื้อหา ผลกระทบของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและผลกระทบในระยะยาว บีบีซี คำนึงถึงเรื่องนี้มาก ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ระเบิดพลีชีพในรถไฟใต้ดิน ผู้ชมจะไม่เห็นภาพความรุนแรง หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์นั้น ทั้งนี้การรายงานข่าวจะกระทำอย่างฉับไว ละเอียดลอบทุกแง่มุม แต่ไม่มีภาพที่น่าดูปรากฏอยู่ บีบีซีจะหลีกเลี่ยงความรุนแรงภายในบ้าน ความรุนแรงต่อเด็ก ผู้หญิงและสัตว์เลี้ยง

คำนึงถึงพฤติกรรมเลียนแบบและต่อต้านสังคมที่อาจเกิดขึ้น รายการต่างๆ ของบีบีซีจะไม่เสนอพฤติกรรมอันอาจเป็นภัยต่อชีวิต พฤติกรรมต่อต้านสังคม และพฤติกรรมเชิงอาชญากร เพื่อไม่ให้เกิดการลอกเลียนแบบ

รายการเด็กไม่ควรมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการทำร้ายให้บาดเจ็บ หรือพฤติกรรมที่เสี่ยงอันตราย หลีกเลี่ยงการนำเสนอวิธีการฆ่าตัวตาย พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม เช่น การดื่มสุรา ยาเสพติด บุหรี่ หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องนำเสนอด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง

คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย บีบีซี มีหลักการกระจายเสียงในการให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม มุ่งสะท้อนและเป็นปากเป็นเสียงแก่คนทุกชั้นในสังคม รายการควรสะท้อนความหลากหลาย เปิดโอกาสสำหรับมุมมองใหม่ๆ ความสามารถใหม่ๆ และให้บุคคลหน้าใหม่ มาออกในรายการเพื่อประโยชน์แก่ผู้ฟังและผู้ชม

นอกจากนี้ในรายการวิทยุกระจายเสียงไม่ควรพูดเหมารวมความผิดหรือทำให้เสียชื่อเสียง เช่น คนพิการ คนผิวดำ เป็นผู้เคราะห์ร้ายเป็นอาชญากร เป็นต้น ควรปฏิบัติต่อคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

ปราศจากอิทธิพลทางการค้า ในการผลิตรายการนั้น โอกาสที่จะเกิดปัญหาการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องรู้จักอ่อนของตน เพื่อป้องกันและแก้ไขหากเกิดปัญหาขึ้นมา โดยเฉพาะผู้ดำเนินรายการกับผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมมากที่สุด

บีบีซี ได้กำหนดหลักการของหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ไว้ ดังตัวอย่าง

- ผู้ดำเนินรายการประจำของรายการข่าว ต้องไม่รับทำกิจกรรมส่งเสริมการขาย การรับรองคุณภาพ หรือโฆษณาสินค้าหรือบริการอื่นใดไม่ใช่ของบีบีซี ยกเว้นบางกรณีที่เป็นกิจกรรมของตนเองที่ไม่เกี่ยวข้องกับ บีบีซี
- รายการด้านชีวิตความเป็นอยู่ ผู้ร่วมรายการต้องไม่มีความสัมพันธ์ทางการค้าหรือความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่จะส่งผลโน้มน้ำหนักความคิดเห็นของผลิตภัณฑ์ บริการหรือบริษัทใด ๆ กิจกรรมภายนอกของผู้เชี่ยวชาญที่นำมาออกรายการต้องตรวจสอบกันเป็นพิเศษ
- ผู้ดำเนินรายการที่เป็นข้อเท็จจริง ไม่ควรไปเล่นบทบาทนั้นในละคร เพราะอาจทำให้เกิดความสับสน ทำลายความเชื่อมั่นของผู้ฟังผู้ชมต่อผู้ดำเนินรายการ เช่น ผู้ดำเนินรายการข่าวไปปรากฏตัวในบทบาทผู้อ่านข่าวของละครโทรทัศน์
- ผู้ปฏิบัติงานในกองบรรณาธิการบีบีซี รวมถึง ผู้ดำเนินรายการ พนักงานชั่วคราว ต้องไม่เป็นผู้โฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า บริการใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบีบีซี เพราะจะทำให้บั่นทอนความไว้วางใจของผู้ฟังในด้านความซื่อสัตย์ ความเที่ยงตรงในรายการ
- ผู้ดำเนินรายการของบีบีซี จะไม่เข้าร่วมกิจกรรม โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับสินค้าหรือบริการ รวมทั้งพรรคการเมือง ยกเว้นบางกรณีที่เป็นของตนเองต้องปรึกษาบีบีซีก่อน
- กิจกรรมทางการเมือง บุคลากรของบีบีซี สามารถทำกิจกรรมการเมืองในฐานะส่วนตัวโดยไม่ขัดต่อความเป็นกลาง ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงตรงของบีบีซีได้ ทั้งนี้การร่วมกิจกรรมทางการเมืองนั้น ต้องพิจารณาถึงระดับของการร่วมกิจกรรมทางการเมือง ลักษณะและระดับงานของบุคคลนั้น ขอบเขตที่บุคคลนั้นมีส่วนในการทำรายการและ/หรือ นโยบายของบีบีซี นอกจากนี้แล้วบีบีซียังมีข้อพิจารณาสำหรับแต่ละกรณีอีกด้วย และที่สำคัญคือ “ผู้ดำเนินรายการกับวิทยากรประจำที่ลงสมัครรับเลือกตั้งต้องไม่ปรากฏตัวในรายการทุกรายการในบทบาทปกติที่เคยทำระหว่างช่วงหาเสียง หรือเมื่อใกล้จะถึงวันเลือกตั้ง การทำเช่นนี้จะป้องกันไม่ให้บุคคลนี้ได้โอกาสเสนอตัวต่อสาธารณชนมากกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ ในช่วงสำคัญ แต่สามารถปรากฏตัวในรายการในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งตามกฎเวลาเลือกตั้ง”
- ผู้ดำเนินรายการและผู้ปฏิบัติงานระดับสูงที่ทำงานกับรายการข่าว เหตุการณ์น่าสนใจหรือรายการเพื่อผู้บริโภค ต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรในการรณรงค์ทุกแห่ง
  - ผลประโยชน์ทางธุรกิจและการเงิน บุคลากรด้านผลิตรายการรวมทั้งคนในครอบครัว ต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีความสัมพันธ์ส่วนตัวทางการเงิน หรือทางวิชาชีพกับบุคคล หรือองค์กรที่เป็นประเด็นหลักของรายการ ผู้ผลิตรายการภายนอกต้องแจ้งเรื่องนี้เมื่อได้รับการว่าจ้างจากบีบีซี และผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าว เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการทุกคนต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมากในสินค้า/บริการ หรือกับบริษัทที่จะปรากฏในรายการ บุคลากรของบีบีซีต้องแจ้งการถือหุ้นให้บีบีซี ถ้าจำนวนหุ้นในมือมีมาก และมีส่วนต่อเนื้อหารายการไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องไม่มีการนำข้อมูลที่ได้ล่วงหน้า

จากการทำรายการของบีบีซีไปใช้ในการซื้อขายหุ้น ทั้งนี้รวมถึงผู้ปฏิบัติงานระดับสูงต้องแจ้งผลประโยชน์ในองค์กรอื่น ๆ และการเป็นที่ปรึกษา ซึ่งอาจมีผลต่อรายการด้วย

- ผลประโยชน์ส่วนตัว บุคลากรทุกคนต้องไม่รับผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อส่วนตัวหรือคนในครอบครัว/คนสนิทจากองค์กรหรือบุคคลที่อาจต้องไปติดต่อดำเนินงานด้วย ไม่ว่าผลประโยชน์นั้นจะออกมาในรูปแบบสินค้า ส่วนลด บริการ เงินสด หรือการรับรองที่เกินขอบเขตการรับรองทางธุรกิจ

สื่อมวลชน แม้จะกลายเป็นสื่อดั้งเดิม แต่เมื่อมีการเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์ เนื้อหาสาระย่อมดำรงคงอยู่ และมีอิทธิพลต่อมวลชนไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเดิม และด้วยความเป็นมืออาชีพบนพื้นฐานของจริยธรรมแสดงให้เห็นถึงมาตรฐาน คุณภาพในการนำเสนอรายการ ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในตัวสื่อเองรวมทั้งความศรัทธาจากผู้ฟัง ผู้ชม สิ่งที่จะทำให้นักวิชาชีพสื่อมีความเป็นมืออาชีพ ทั้งในสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์และสื่อใหม่ คือ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสื่อบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม

บรรณานุกรม

- จตุรงค์ สุข. (2561). สื่อหลัก vs สื่อโซเชียล...ใครจับเคลื่อนสังคม?. สำนักข่าวอิศรา. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2562. จาก isaranews.org/main-Thaireform/54430-b01959-54430.html.
- เฉลิมพล ไททางกูร. (2561). ความน่าเชื่อถือของสื่อทีวี. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2562 จาก bangkokbiznew.com/blog/detail/644489
- ธนา ทูมมานนท์ และกฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2555). การสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับสื่อออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2562 จาก <http://www.thairath.co.th>.
- ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ. (2556). *คุณธรรม จริยธรรมและความน่าเชื่อถือของสื่อ*. ตำราอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ระดับต้น. กรุงเทพมหานคร. บริษัท ส.เจริญการพิมพ์.
- _____. (2562). *จริยธรรม จรรยาบรรณการพูดการแสดงทางวิทยุกระจายเสียงและการกำกับดูแล*. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพูดและการแสดงสำหรับวิทยุกระจายเสียง ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1. (เล่มที่ 2. หน่วยที่ 14). นนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงาน กสทช. (2557). *คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์*. กรุงเทพมหานคร.
- อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2562). สื่อดั้งเดิม...ยุคดิจิทัล สื่อมืออาชีพยังมีที่เด็ด. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2562 จาก thairath.co.th/news/local/1615355.
- ABC News. (2012). Australian DJs Apologize in Wake of Nurse's Suicide สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562 จาก <https://www.youtube.com>.
- Baker, Danny. (2019). สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562 จาก google.com.
- SISIDEA: <https://mobile.twitter.com> > status